

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Viam Regiam Lvsatiae Svperioris

Schwartz, Johann Friedrich

[Wittenberg], 1732

IV

dem, illas in iis rebus habendas esse, quarum innoxia est utilitas, quarumque usus, dum prodest uni, non nocet alteri. Has autem res natura toti quasi generi humano permisit, earumque usum omnibus gentibus esse communem voluit. Vidit hoc CICERO, vir summi ingenii, & mentem his verbis expressit *L. I. de offic. c. 16. omnia autem communia hominum videntur ea, quæ sunt generis ejusdem, quod ab Ennio positum in una re, transferri per multas potest.*

Ut homo, qui erranti comiter monstrat viam,

Quasi lumen de suo lumine accendat, facit:

Ut nihilominus ipsi luceat, cum illi accenderit.

Una enim ex re satis præcipitur, ut, quidquid sine detrimento possit commodari, id tribuatur cuique vel ignoro. Quod autem CICERO hic generatim differit de communi usu harum rerum, quæ, dum alteri sunt utilia, alteri molestiam & detrimentum non afferunt, id quidem PAULVS *l. 2. §. 5. D. de aqua, & aquæ pluvi. arcendæ* confirmat, imperatores vero DIOCLETIANVS & MAXIMIANVS *l. 11. C. d. servit. & aqua* expressis verbis sigillatimque ad vias publicas trahunt, ita pronunciantes: *Uti autem via publica nemo recte prohibetur.* Ejus igitur conditionis sunt viæ publicæ, ut earum usu liberrimo nemini facile interdicens, neque etiam libertas peregrinantium in eligenda, cui insistant, via, restringenda videatur. Nihilo tamen minus experientia nos docet, in omnibus fere rebus publicis peregrinantibus certis incedendum esse viis, & ab illis sub gravi pœna discedi non posse. Id igitur unde ortum suum trahat, age, ulterius indagemus.

IV.

Sunt equidem, qui viarum publicarum institutionem a sola principum dispositione, eorumque regali, quod dicunt, viarum publicarum jure repetendam esse existimant, a quorum tamen ut recedamus opinione, gravissimæ nos movent causæ. Quamvis enim summorum imperantium

potestati nihil quicquam detractum velimus, neque etiam a quoquam, nisi omnium rerum ignaro, in dubium vocari possit, jam antiquissimis temporibus societates quasdam, mox etiam justas respublicas, extitisse, nemo tamen nobis facile persvaserit, ita statim ordinatas fuisse illas, ut principes omnes in communi positas res sibi solis adscripserint. Tantum igitur abest, ut ad eos referenda videatur prima viarum institutarum origo, ut potius a frequenti hominum, quorum alter alterius insisteret vestigiis, usu sit deducenda. Neque tantæ etiam erant primæ illæ civitates, ut ab earum finibus sine magno peregrinantium incommodo deflecti non potuisset. Aucto tamen hominum numero, rerumque publicarum finibus latius propagatis, peregrinationibus etiam omnis generis hominum variis ex causis frequentioribus factis, principes ad rem suam intentos, salutis etiam publicæ causa, vectigalia, in viis provinciarum suarum maxime usitatis, ab iis imprimis, qui merces vel importabant, vel exportabant, pendenda, imperare cœpisse, peregrinantibus vero, ut a locis, in quibus solvenda erant telonia, diverterent, amplius licitum non fuisse, a vero non plane alienum esse videtur. Ad hoc accessit, quod, crescentibus gentium commerciis, mercatoribus undiquaque concurrentibus, mercesque vel ementibus, vel vendentibus, emporia fuerunt constituta a summis imperantibus, idque eo fine, ut commodum & salutem totius cujusdam provinciæ adjuvarent, vel singulas etiam urbes eo illustriores ditioresque redderent. Huc igitur res promercales erant perferendæ. Inde denuo ab aliis petendæ. Nulli vero mercatorum permissum erat, ut, neglecto posthabitoque emporio, publica auctoritate constituto, merces alibi vel exponeret, aut expositas compararet. HERODOTO si fides est, Naucratis, urbs Ægyptia, tale fuit emporium, idque jam Amasis, Ægyptiorum regis, temporibus satis vetus, quo ut convenirent mercatores, lege publica adstricti erant. Sic enim scribit *L. II. Nam vetus emporium erat*

erat sola Naucratis. Præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quodsi quis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat dejerare, se venisse invitum, dato jurejurando, se eadem navi ad Canobicum navigaturum: et si id minus per contrarios ventos posset, onera fluvialibus navigiis circumacturum, lustrando Delta, donec perveniret Naucratem. Ita Naucratis in honore erat. Sed præterea exteris ideo etiam certi limites sunt designati, quousque progredierentur, ne totam provinciam pervagantes, reipublicæ arcana scrutarentur. Elegans hujus rei testimonium extat in l. 4. C. de Commenc. & mercator. qua HONORIUS & THEODOSIUS, imperatores, mercatoribus interdixerunt, ne ultra urbes negotiis exercendis destinatas progredierentur, his verbis usi: *mercatores tam imperio nostro, quam Persarum regi subjectos, ultra ea loca, in quibus, fœderis tempore, cum memorata natione nobis convenit, mundinas exercere minime oportet: ne alieni regni, quod non convenit, scrutentur arcana.*

V.

Habes originem & causas restrictæ, in variis gentium regionibus, libertatis, qua antiquioribus temporibus peregrinantes in via tenenda uti potuisse videntur. Vidimus, illam ab iis demum temporibus repetendam esse, quibus commercia inter gentes florere cæperunt. Sed rarius ad Germanos veteres, majores nostros, commeabant mercatores, qui ea, quæ tum ad effeminandos animos, tum ad vitam sustentandam pertinent, importarent. Tanto enim minus illi rerum exterarum cupiditate ducebantur, quanto magis omnis vitæ ratio, cui a pueris affveverant, a rebus, quæ ad luxum spectant, aliena erat, quum illa, quæ patrium solum proferre solet, iis sufficerent. Cibus enim utebantur simplicibus. Vesciebantur lacte & caseo, pomis agrestibus, & carne, cujus maximam copiam ipsis suppeditabant pecudes,